

LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRAS

**ĮSAKYMAS
DĖL ANKSTYVOJO ALKOHOLIO VARTOJIMO RIZIKOS ĮVERTINIMO IR
PAGALBOS ALKOHOLĮ VARTOJANTIEMS ASMENIMS TEIKIMO TVARKOS
APRAŠO PATVIRTINIMO**

2017 m. lapkričio 29 d. Nr. V-1359
Vilnius

Įgyvendindamas Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. kovo 13 d. nutarimu Nr. 167 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano patvirtinimo“, 1.4.2 darbo 1 priemonę:

1. T v i r t i n u Ankstyvojo alkoholio vartojimo rizikos įvertinimo ir pagalbos alkoholi vartojantiems asmenims teikimo tvarkos aprašą (pridedama).
2. P a v e d u įsakymo vykdymą kontroliuoti viceministrui pagal veiklos sritį.
3. N u s t a t a u, kad šis įsakymas įsigalioja 2018 m. liepos 1 d.

Sveikatos apsaugos ministras

Aurelijus Veryga

ANKSTYVOJO ALKOHOLIO VARTOJIMO RIZIKOS ĮVERTINIMO IR PAGALBOS ALKOHOLĮ VARTOJANTIEMS ASMENIMS TEIKIMO TVARKOS APRAŠAS

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Ankstyvojo alkoholio vartojimo rizikos įvertinimo ir pagalbos alkoholį vartojantiems asmenims teikimo tvarkos aprašas (toliau – Aprašas) nustato ankstyvojo alkoholio vartojimo rizikos įvertinimo ir pagalbos alkoholį vartojantiems asmenims teikimo pirminės asmens sveikatos priežiūros įstaigose tvarką.

2. Apraše vartojamos sąvokos ir jų apibrėžtys:

2.1. **ankstyvasis alkoholio vartojimo rizikos įvertinimas** – su alkoholio vartojimu susijusių aplinkybių įvertinimas naudojant alkoholio vartojimo sutrikimų nustatymo testus – AUDIT-C (ang. The Alcohol Use Disorders Identification Test – Consumption) arba AUDIT (angl. The Alcohol Use Disorders Identification Test);

2.2. **priklausomybė nuo alkoholio** – elgesio, kognityvinių ir fiziologinių reiškinių kompleksas, kuris atsiranda dėl kartotinio alkoholio vartojimo ir kurio tipiškiausi požymiai yra stiprus troškimas vartoti alkoholį, sunkus alkoholio vartojimo kontroliavimas, vartojimas, nepaisant žalingų pasekmių, kai alkoholio vartojimas asmeniui yra svarbesnis nei kiti veiksmai ar įsipareigojimai, padidėjusi tolerancija alkoholiui ir kai kuriais atvejais fizinės abstinencijos būklė.

3. Apraše nurodytos paslaugos teikiamos 18–65 metų asmenims. Apraše nustatyta tvarka ankstyvąjį alkoholio vartojimo rizikos įvertinimą atlieka ir pagalbą alkoholį vartojantiems asmenims teikia šeimos gydytojas, gydytojas psichiatras (gydytojo psichiatro ne darbo metu – gydytojas vaikų ir paauglių psichiatras) (toliau kartu vadinama – gydytojas), bendrosios praktikos, bendruomenės, išplėstinės praktikos, psichikos sveikatos slaugytojas (toliau kartu vadinama – slaugytojas) ar medicinos psichologas.

II SKYRIUS ANKSTYVASIS ALKOHOLIO VARTOJIMO RIZIKOS ĮVERTINIMAS

4. Asmens apsilankymo pas gydytoją metu gydytojas, slaugytojas ar medicinos psichologas pasiūlo asmeniui atlikti ankstyvąjį alkoholio vartojimo rizikos įvertinimą ir, asmeniui sutikus, jį atlieka.

5. Atliekant ankstyvąjį alkoholio vartojimo rizikos įvertinimą, turi būti užpildomas AUDIT-C testas (1 priedas). Jei užpildžius AUDIT C testą gauta balų suma moterims yra daugiau nei 3 balai, o vyrams – daugiau nei 4 balai, ankstyvasis alkoholio vartojimo rizikos įvertinimas turi būti tęsiamas užpildant AUDIT testą (1 priedas).

6. AUDIT-C arba AUDIT testą gali pildyti gydytojas, slaugytojas ar medicinos psichologas, užduodamas asmeniui testo klausimus, arba testą gali pildyti pats asmuo.

7. Gydytojas, slaugytojas ar medicinos psichologas apibendrina AUDIT-C arba AUDIT testo rezultatus ir nustato asmens alkoholio vartojimo lygį:

7.1. AUDIT-C testu nustatomas mažai rizikingas alkoholio vartojimo lygis (testo balų suma 0–4 vyrams ir 0–3 moterims);

7.2. AUDIT testu nustatomas mažai rizikingas (testo balų suma ne daugiau kaip 7), rizikingas (testo balų suma 8–15), žalingas (testo balų suma 16–19) alkoholio vartojimo lygis arba įtariama priklausomybė nuo alkoholio (testo balų suma yra 20–40).

8. Pakartotinis ankstyvasis alkoholio vartojimo rizikos įvertinimas atliekamas:

8.1. asmeniui, kuriam buvo nustatytas rizikingas, žalingas alkoholio vartojimo lygis arba įtarta priklausomybė nuo alkoholio, – kas vienus metus, skaičiuojant nuo ankstesnio ankstyvojo alkoholio vartojimo rizikos įvertinimo;

8.2. asmeniui, kuriam buvo nustatytas mažai rizikingas alkoholio vartojimo lygis, – kas dvejus metus, skaičiuojant nuo ankstesnio ankstyvojo alkoholio vartojimo rizikos įvertinimo.

III SKYRIUS

PAGALBOS TEIKIMAS ALKOHOLĮ VARTOJANTIEMS ASMENIMS

9. Atlikus ankstyvąjį alkoholio vartojimo rizikos įvertinimą, gydytojas, slaugytojas ar medicinos psichologas pasiūlo pagalbą alkoholį vartojančiam asmeniui ir, jam sutikus, ją suteikia.

10. Jei atlikus ankstyvąjį alkoholio vartojimo rizikos įvertinimą:

10.1. nustatomas mažai rizikingas alkoholio vartojimo lygis, gydytojas, slaugytojas ar medicinos psichologas asmenį informuoja (žodžiu, duodamas jam informacinės medžiagos) apie alkoholio vartojimo žalą bei motyvuoja visai atsisakyti alkoholio;

10.2. nustatomas rizikingas arba žalingas alkoholio vartojimo lygis, gydytojas, slaugytojas ar medicinos psichologas, taikydamas motyvacinio interviu metodą, suteikia asmeniui konsultaciją, kuri apima:

10.2.1. ankstyvojo alkoholio vartojimo rizikos įvertinimo rezultatų aptarimą;

10.2.2. informacijos apie alkoholio vartojimo žalą pateikimą;

10.2.3. pokalbį, kurio metu motyvuojama asmenį keisti alkoholio vartojimo įpročius (mažinti kiekį, atsisakyti ir pan.), aptariamose elgesio, susijusio su alkoholio vartojimu, keitimo galimybės, duodami patarimai, kaip atsisakyti alkoholio ar sumažinti vartojamo alkoholio kiekį, nustatomi alkoholio vartojimo mažinimo tikslai;

10.3. įtariama priklausomybė nuo alkoholio:

10.3.1 slaugytojas ar medicinos psichologas apie tai informuoja gydytoją, su kuriuo jie dirba komandoje;

10.3.2. šeimos gydytojas siunčia asmenį pas gydytoją psichiatrą dėl priklausomybės nuo alkoholio diagnozės asmeniui nustatymo;

10.3.3. gydytojas psichiatras įvertina, ar asmuo turi priklausomybę nuo alkoholio, o ją diagnozavęs – organizuoja ir teikia jam reikiamą specializuotą pagalbą. Jei asmeniui priklausomybė nuo alkoholio nediagnozuojama, jam gydytojas psichiatras suteikia Aprašo 10.2.1–10.2.3 papunkčiuose nurodytą pagalbą.

IV SKYRIUS

BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

11. Ankstyvojo alkoholio vartojimo rizikos įvertinimo rezultatai ir suteikta pagalba alkoholį vartojantiems asmenims registruojami užpildant Ankstyvojo alkoholio vartojimo rizikos įvertinimo rezultatų ir suteiktos pagalbos alkoholį vartojantiems asmenims registracijos formą (2 priedas), kuri įklijuojama Ambulatorinėje asmens sveikatos istorijoje (forma Nr. 025/a „Ambulatorinė asmens sveikatos istorija“, patvirtinta Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2014 m. sausio 27 d. įsakymu Nr. V-120 „Dėl Privalomų sveikatos statistikos apskaitos ir kitų tipinių formų bei Privalomų sveikatos statistikos ataskaitų formų patvirtinimo“). Ankstyvojo alkoholio vartojimo rizikos įvertinimo atlikimą ir pagalbą alkoholį vartojančiam asmeniui suteikimą asmuo, kuriam suteiktos atitinkamos paslaugos, pasirašytinai patvirtina Ankstyvojo alkoholio vartojimo rizikos įvertinimo rezultatų ir suteiktos pagalbos alkoholį vartojantiems asmenims registracijos formoje (2 priedas).

12. Ankstyvojo alkoholio vartojimo rizikos įvertinimo atlikimo ir pagalbos alkoholį vartojantiems asmenims teikimo metodinės rekomendacijos „Trumpos intervencijos: alkoholio vartojimo įpročių patikros ir pagalbos teikimo rekomendacijos“ paskelbtos Higienos instituto interneto svetainėje adresu:

http://www.hi.lt/uploads/pdf/leidiniai/Rekomendacijos/HI_Metodines%20rekomendacijos_alkoholio%20vartojimas.pdf

AUDIT-C IR AUDIT TESTAI*

<p>1. Kaip dažnai Jūs geriate alkoholinius gėrimus?</p> <p>(0) Niekada</p> <p>(1) Kartą per mėnesį ar rečiau</p> <p>(2) 2–4 kartus per mėnesį</p> <p>(3) 2–3 kartus per savaitę</p> <p>(4) 4 ar daugiau kartų per savaitę</p> <p>2. Kiek standartinių alkoholinių vienetų išgeriate eilinę dieną, kai geriate?</p> <p>(0) 1 ar 2</p> <p>(1) 3 ar 4</p> <p>(2) 5 ar 6</p> <p>(3) 7 ar 9</p> <p>(4) 10 ar daugiau</p>	<p>6. Kaip dažnai per praėjusius metus Jums kilo noras išgerti rytą, kad būtų lengvos pagirios?</p> <p>(0) Niekada</p> <p>(1) Rečiau nei kartą per mėnesį</p> <p>(2) Kartą per mėnesį</p> <p>(3) Kartą per savaitę</p> <p>(4) Kasdien arba beveik kasdien</p>
<p>3. Kaip dažnai per dieną išgeriate 6 ar daugiau standartinių alkoholio vienetų?</p> <p>(0) Niekada</p> <p>(1) Rečiau nei kartą per mėnesį</p> <p>(2) Kartą per mėnesį</p> <p>(3) Kartą per savaitę</p> <p>(4) Kasdien arba beveik kasdien</p>	<p>7. Kaip dažnai per praėjusius metus po išgertuvių Jūs jautėte kaltę ir sąžinės priekaištų?</p> <p>(0) Niekada</p> <p>(1) Rečiau nei kartą per mėnesį</p> <p>(2) Kartą per mėnesį</p> <p>(3) Kartą per savaitę</p> <p>(4) Kasdien arba beveik kasdien</p>
<p>4. Kaip dažnai per praėjusius metus pastebėjote, kad pradėję gerti nebegalite liautis?</p> <p>(0) Niekada</p> <p>(1) Rečiau nei kartą per mėnesį</p> <p>(2) Kartą per mėnesį</p> <p>(3) Kartą per savaitę</p> <p>(4) Kasdien arba beveik kasdien</p>	<p>8. Kaip dažnai per praėjusius metus negalėjote prisiminti, kas įvyko vakar dieną, kai gėrėte?</p> <p>(0) Niekada</p> <p>(1) Rečiau nei kartą per mėnesį</p> <p>(2) Kartą per mėnesį</p> <p>(3) Kartą per savaitę</p> <p>(4) Kasdien arba beveik kasdien</p>
<p>5. Kaip dažnai per praėjusius metus Jūs nepadarėte to, ką turėjote padaryti?</p> <p>(0) Niekada</p> <p>(1) Rečiau nei kartą per mėnesį</p> <p>(2) Kartą per mėnesį</p> <p>(3) Kartą per savaitę</p> <p>(4) Kasdien arba beveik kasdien</p>	<p>9. Ar dėl gėrimo Jūs ar kas nors kitas buvo sužeistas?</p> <p>(0) Ne</p> <p>(2) Taip, bet ne praėjusiais metais</p> <p>(4) Taip, praėjusiais metais</p>
<p>10. Ar Jūsų giminaitis, draugas, gydytojas ar kitas sveikatos priežiūros specialistas kada nors buvo sunerimęs dėl Jūsų gėrimo, ar siūlė Jums bent mažiau gerti?</p> <p>(0) Ne</p> <p>(2) Taip, bet ne praėjusiais metais</p> <p>(4) Taip, praėjusiais metais</p>	
<p>Suskaičiuokite balus ir įrašykite rezultata</p>	

*AUDIT-C testą sudaro pirmieji trys klausimai. AUDIT testą sudaro visi dešimt klausimų.

Jei AUDIT / AUDIT-C testą pildo gydytojas, slaugytojas ar medicinos psichologas: 1) ties kiekvienu klausimu pažymėkite tik vieną atsakymo variantą; 2) sudėkite kiekvieno klausimo balus ir suskaičiuokite bendrą balą.

Jei AUDIT / AUDIT-C testą atlieka asmuo savarankiškai, gydytojas, slaugytojas ar medicinos psichologas paaiškina: 1) kad standartinis alkoholio vienetas (toliau – SAV) prilyginamas 10 g grynojo (100 proc.) alkoholio:

1 SAV yra 200 ml 5 proc. stiprumo alaus arba 100 ml 11–13 proc. stiprumo vyno, arba 60 ml 14–18 proc. stiprumo vyno, arba 25 ml 38–40 proc. stiprumo alkoholinio gėrimo; 2) kaip teisingai užpildyti testą.

Ankstyvojo alkoholio vartojimo rizikos
įvertinimo ir pagalbos alkoholi
vartojantiems asmenims teikimo tvarkos
aprašo
2 priedas

**ANKSTYVOJO ALKOHOLIO VARTOJIMO RIZIKOS ĮVERTINIMO REZULTATŲ
IR SUTEIKTOS PAGALBOS ALKOHOLĮ VARTOJANTIEMS ASMENIMS
REGISTRACIJOS FORMA**

Data	Ankstyvasis alkoholio vartojimo rizikos įvertinimas		Suteikta pagalba <i>(pažymėti X, jei suteikta)</i>			Gydytojo, slaugytojo ar medicinos psichologo parašas ir spaudas	Asmens, kuriam suteiktos paslaugos, parašas
	Taikytas ankstyvojo alkoholio vartojimo rizikos įvertinimo testas <i>(įrašyti AUDIT-C arba AUDIT)</i>	AUDIT-C arba AUDIT testo balai	Informavimas	Konsultacija	Siuntimas pas gydytoją psichiatrą		
Pirmą kartą atliekamas ankstyvasis alkoholio vartojimo rizikos įvertinimas							
Pakartotinis ankstyvasis alkoholio vartojimo rizikos įvertinimas							
